

Poëzie in Utrechtse muren

Luk Huiskes
Ingmar Heytze

'Walls protect and walls limit. It is in the nature of walls that they should fall. That walls should fall is the consequence of blowing your own trumpet.'

Jeanette Winterson

Poëzie in

Utrechtse muren

Luuk Huiskes
Ingmar Heytze

Wolvenplein 22, 34, 78

Kromme Nieuwegracht 14, 53

Ganzenmarkt 73

Onder de Dom 65

Domplein 17, 58

Achter de Dom 18

Paushuize 57

Pandhof Domtuin 46

Mariaplaats 93

Springweg 89, 90

Ridderhofstad 29, 45

Maliesingel 37, 62

Catharijneconvent 9

Catharijnesteeg 30

Schalkwijkstraat 10, 33, 42, 70

Nieuwegracht 85

Pelmolenweg 77

Agnietenstraat 41

Schutterstraat 25

Manenburg 61, 86

Zonnenburg 13, 49, 50

Kanaalweg 21

Doelenstraat 82, 94

Wagenstraat 81

Vlietstraat 26

Van Alpenstraat 66

Nicolaasweg 74

Wilhelminapark 38

Luuk Huiskes en het eigenaardige

Dit jaar kwamen de muren op me af, in tientallen. Ik hoefde er niet eens mijn eigen huis voor uit. Bij de mail zat geregeld een bericht van Luuk Huiskes, met een nieuwe foto van een Utrechtse muur. Daar schreef ik dan een nieuw gedicht bij en dat stuurde ik terug. Doe dat een keer of veertig, vijfenveertig, en je hebt een boek.

Dat klinkt misschien wat laconiek. Dat was het ook. Zowel Luuk als ik zijn praktisch ingesteld. We kennen elkaar al heel lang in het voorbijgaan, maar we ontmoetten elkaar pas echt toen we op hetzelfde kruispunt stonden.

We bewogen ons in tegenovergestelde richting: Luuk verhuisde na een gezinsleven buiten de stad weer naar een kleine woning in het hart van met Museumkwartier. Ik verliet, na vele jaren Museumkwartier, juist zo'n appartementje voor een gezinswoning. Reden: mijn kersverse gezin paste er niet in. En zo scharrelde Luuk opgewekt in zijn herwonnen buurtje rond om foto's te maken, terwijl ik uiterst melancholiek door straten fietste die de mijne niet meer zijn.

Ik wil het niet zwaarder maken dan het is. Maar Utrecht, en dan vooral die oude binnenstad, krijg je niet zomaar uit je systeem. Charlotte Mutsaers, die opgroeide aan de Nieuwegracht, zei ooit in een interview: 'Als ik niet in slaap kan komen wandel ik daar in gedachten weer rond. (...) Ik ben ervan overtuigd dat de bijzondere sfeer in Utrecht me in velerlei opzichten heeft geïnspireerd.' Over die licht surreële sfeer van Utrecht, die je nergens anders vindt, zelfs niet in Amsterdam, zegt ze: 'Hoeveel ik ook van die stad houd, dat eigenaardige ontbreekt eraan.'

Dat eigenaardige van Utrecht, dat is precies waar dit boek van gemaakt is. Het is wat ik met enige wanhoop heb gemist, totdat ik begreep dat ik er, mede door het kijken naar deze foto's en het schrijven van deze gedichten,

helemaal niet weg hoeft – tenminste, niet in mijn hoofd. Utrechters komen, gaan, en komen terug, maar het eigenaardige blijft. Dit boek was Luuks voorstel en mijn redding.

'Utrechtse muren' klinkt een beetje als 'Goudse kaas', alsof er iets unieks met die muren aan de hand is. Natuurlijk is dat deels waar, want elke oude stad is uniek, en muren behoren tot de belangrijkste decorstukken die een stad heeft. Zonder muren geen stad, maar een toendra. Bovendien is er iets aan de hand met het licht in Utrecht dat wel nooit helemaal ontrafeld zal worden, maar al eeuwenlang de mooiste beeldende kunst oplevert. Misschien is dat wel het eigenaardige waar Mutsaers het over heeft.

De muren op deze foto's staan in Utrecht, en veel van die muren zijn zo oud dat je ze niet zult vinden in Almere of Lelystad. Afgezien daarvan hadden ze overal kunnen staan. Ze zijn ook niet allemaal even herkenbaar, al zal de doorgewinterde binnenstadsbewoner een eind komen. Wie er aan hecht om te weten waar hij precies naar zit te kijken, heeft altijd nog de titels van de gedichten tot zijn beschikking.

Deze bundel is in een kleine negen maanden geschreven. Normaal gesproken is dat gekkenwerk – ik doe al snel een jaar of drie over een autonome dichtbundel – maar in dit geval was het een redelijk ontspannen klus, omdat de poëzie al in de foto's zit. Ik hoefde alleen maar op te schrijven wat ik zag in het zachte licht dat van die muren via mijn beeldscherm mijn ogen in viel. Uiteindelijk gaat alles waar je naar kijkt over licht, en fotografen als Huiskes zijn lichtdichters. Alles bij elkaar leek het meer op vertalen van gedichten dan op totaal nieuwe gedichten uit mijn hoofd trekken.

Meestal werkte ik er 's nachts aan, als mijn gezin sliep, terwijl ik normaal gesproken niet zo'n nachtelijke dichter

ben. Misschien voelde ik onbewust dat dit voor mijn doen geen gewone gedichten zijn, maar taalfoto's, die het beste in een donkere kamer ontwikkeld kunnen worden.

Dat laatste deed ik bijna letterlijk, met een laptop op schoot, waarvan het beeldscherm met een handig programmaatje zo was ingesteld, dat je ermee zou kunnen werken in een ruimte met lichtgevoelig papier. Je moet wel blind kunnen typen, of je toetsenbordverlichting aanzetten, maar dan valt dat alles verwoestende hagelwitte licht je hoofd weer binnen.

Het middernachtelijke, soezerige staren naar magische foto's – ik bedoel dat niet louter als compliment, het magische is een integrale eigenschap van het werk van Luuk Huiskes – leidde meestal al snel tot een soort halfslaap, waaruit merkwaardige gedachten tevoorschijn kwamen. Soms hadden ze duidelijk iets met de muur in kwestie te maken, alsof het een soort bijschrift was, soms was het verband ook mij niet geheel duidelijk. Soms viel ik ook gewoon echt in slaap, om pas wakker te worden als mijn beeldscherm zwart werd omdat de computer ook in slaap viel – zoals je kunt wegdommelen bij de herrie en het gebonk van een rijdende trein, waarna je, onverklaarbaar genoeg, ontwaakt door de rust als hij tot stilstand is gekomen.

Ik wil maar zeggen, wat mij betreft was het schrijven van dit boek meer een kwestie van verrukt staren en een beetje dichten dan een permanente staat van *Romantic Agony*.

In de wild vervelende roman *Cassie draws the universe* schrijft P.S. Baber: 'There are four kinds of people in the world, Ms. Harper. Those who build walls. Those who protect walls. Those who breach walls. And those who tear down walls. Much of life is discovering who you are. When you

find out, you also realize there are places you can no longer go, things you can no longer do, words you can no longer say.'

Ik denk dat er veel meer soorten mensen zijn als het om muren gaat. Mensen die denken dat een muur iets buiten houdt en mensen die denken dat hij juist iets binnen houdt. Mensen die naar ramen zoeken. Mensen die muren aftasten en bekloppen in de hoop op een geheim.

Zelf zoek ik in muren meestal naar deuren. Luuk niet, die maakt zijn ommetje en loopt vanzelf tegen de beelden aan die hij kennelijk zocht. Die vangt hij met een netje van glas en hij bewaart ze in een kleine, zwarte doos. De mooiste, nee, de eigenaardigste, laat hij weer los in dit boek.

Dat is precies wat u ook zou moeten doen: even loslaten waar u zich drukt om maakt. Schenk uzelf een vrieskoude Beluga wodka in – er zit altijd wel ergens een vijf in de klok – dim de lichten, sla dit boek open en ervaar, waar u ook bent, dat eigenaardige dat we alleen in Utrecht hebben.

Ingmar Heytze
7 september 2016

Het wordt pas een probleem, zo'n muur,
wanneer je iets te doen hebt aan de achterkant.

Wanneer je er, om jou moverende redenen,
niet vóór wilt staan. Wanneer je ergens

heen wilt of vandaan, tot je je omdraait
en ontdekt: ik kan niet terug.

Wanneer je stikt terwijl je denkt aan huizen
die uit niets dan steen bestaan, massief,

dat jij of iemand die je mist daar levend
ingemetseld zit. Een muur is dus, om kort

te gaan, pas een probleem wanneer je
dat er steen voor steen van maakt.

Niemand zag hoe op een nacht de deur
uit zijn hengels viel. De muur groeide dicht

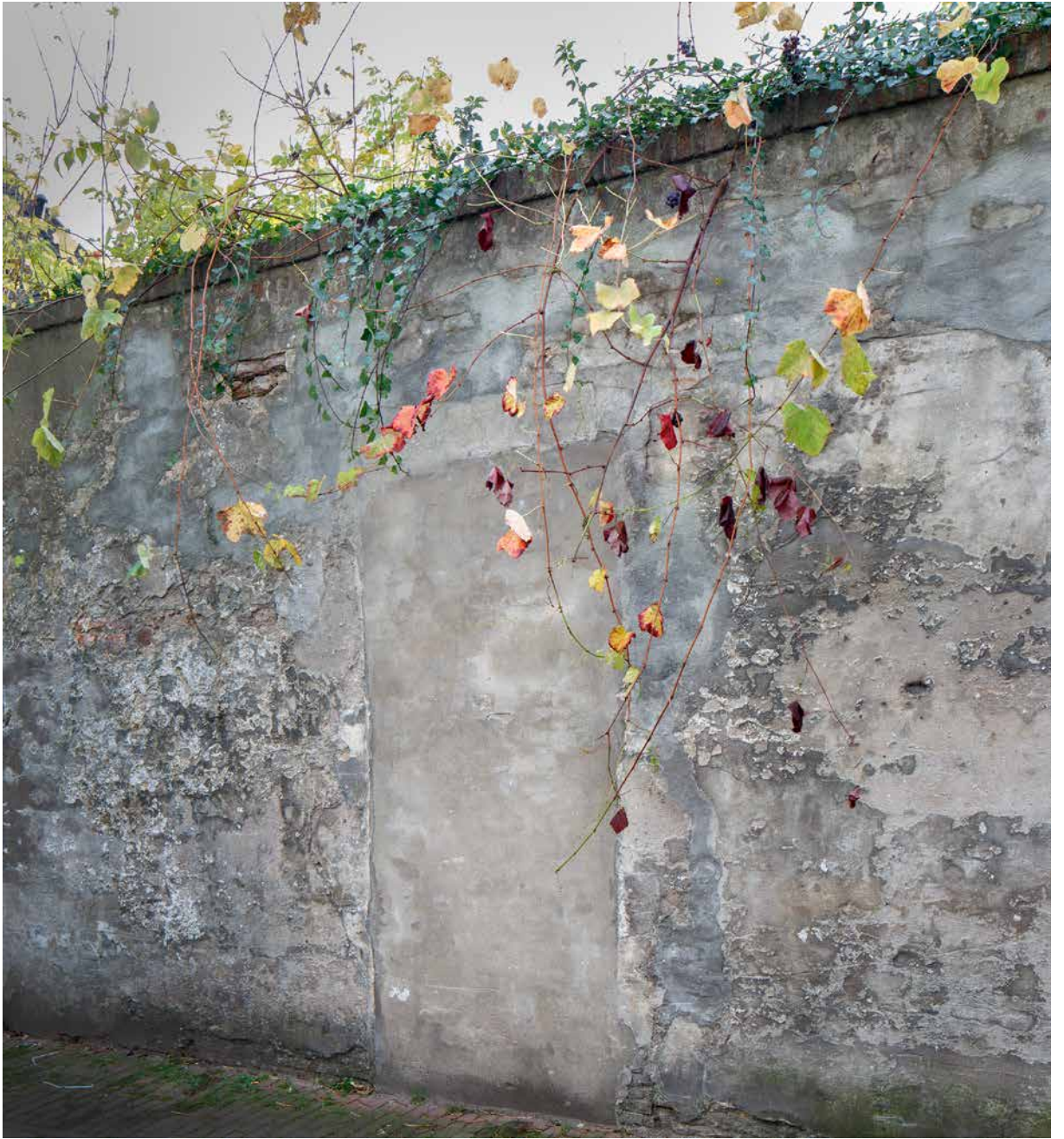
als in het sprookje van het doolhof met de boze
koning die gedoemd was eeuwig rond te dwalen,

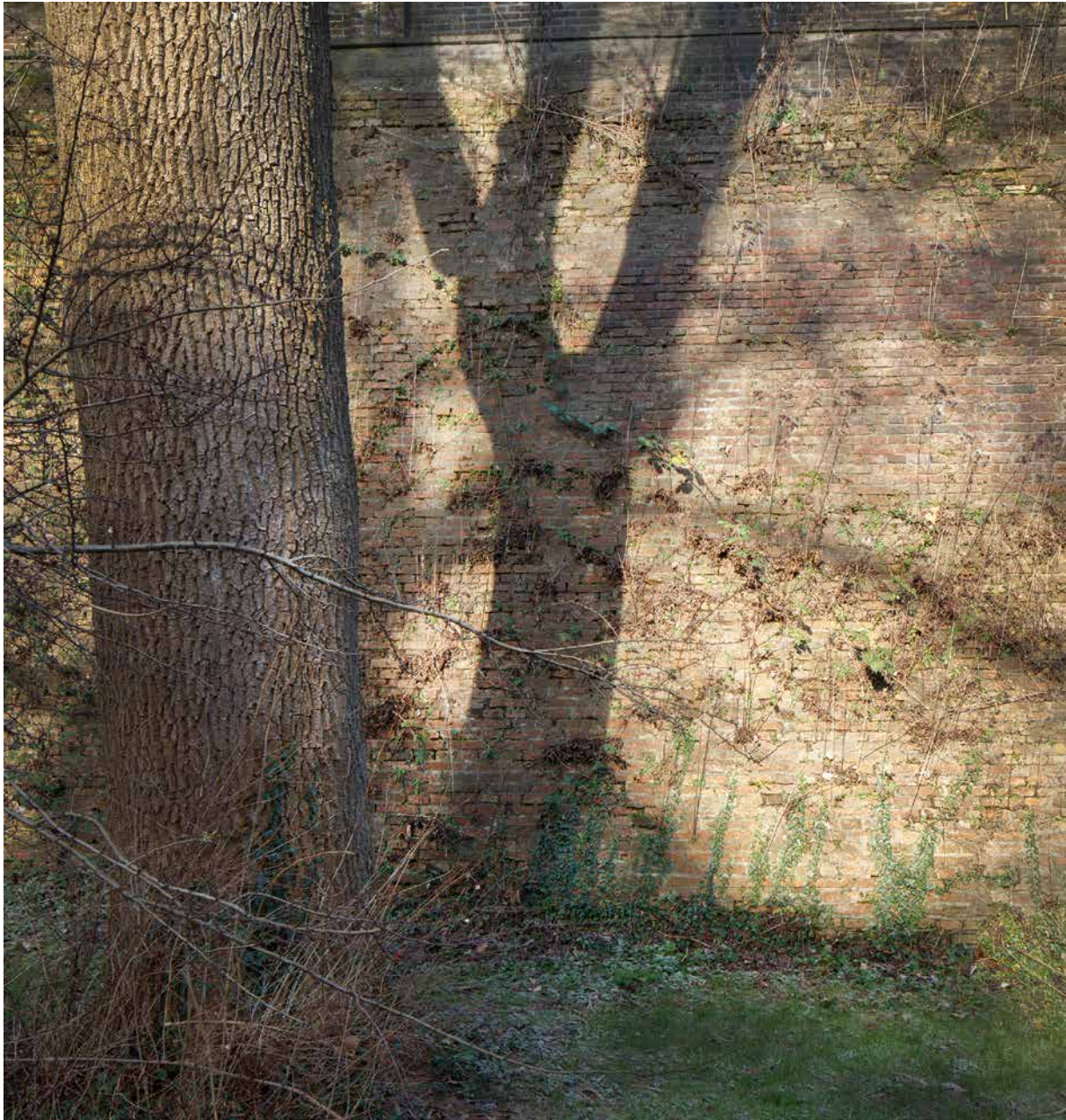
lang nadat de doornstruiken opzij waren geschoven
als een erehaag voor de dappere stalknecht,

zoals een oude stad zichzelf verandert met de tijd,
zij het zelden in het voordeel van de knechten

maar dat maakte deze deur niet uit, die landde
met het gewicht van een eik op het vege lijf

van een heilige, kist en zerk tegelijk. De heilige
botte uit tot klimop, begon te bloeien en was vrij.

Een slechte vader is een muur.
Zijn fundamenten liggen meestal
bij zijn eigen vader in het graf.

Met één been staat hij zegevierend
op de steen, het andere rust op traag
maar gestaag rottend hout.

Zo zakt hij ieder jaar iets verder scheef.
Hij torent hoog boven zijn zonen
maar van binnen is hij hol, een kist.

Hij valt op een dag als een boom,
maakt schade, sterft af, spuugt stenen
naar de zon.

De stad loopt door in spiegelbeeld.
Elektrische lichtvis leeft onder water.

Daar wonen doorschijnende versies
van jou en mij. Ze lopen voorbij

met zwembadecho's in hun oren.
Ze doen zaken die een mens moet

doen, spreken af onder de bruggen,
hebben affaires in modderig donker

vol roestende, puntige dingen van boven.
Onze bruggen zijn hun hemelbogen.

Er is ook een foto van het monument terwijl
het net gepoetst wordt door een man in overall,
zwart-wit. Wie die foto kent, ziet dat voortaan
door alle andere beelden heen. Erg vermoeiend,

maar zo werkt herdenken: ernstig sluit je de ogen,
luistert naar het gestommel van de wereld door
de korte, kwetsbare stilte heen, je staat daar
in zo'n muur van mensen en je wilt wel denken

aan wie vielen maar je denkt dwangmatig aan
die pet, die ladder en die emmer, dat minuscule
mannenhoofd ter hoogte van een reusachtige

kalkstenen schamstreek. Onthoud: als iedere
fanaticus maar vaak genoeg moest denken aan
die man, dan kwam er ook geen oorlog van.

De tijd werkt van binnen naar buiten.

Je ziet van alles waar het nu op lijkt,

niet hoe het was. Wat leggen we vast
door zo kort te kijken? Onze tijd

en anders niets. De schaduw draait
mee met de zon, tweedehands licht

van de overkant kaatst als een nabeeld
door de lens. Ergens in die lijn staan wij.

9 789462 261884 >